

Keskkonnaministri määruse
„Ohtlike jäätmete käitluse, prügila või kaevandamisjäätmete hoidla käitamise eest
vastutava isiku koolitusele ja pädevusele esitatavad nõuded“ eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse jäätmeseaduse § 78 lõike 4 alusel.

Eelnõu koostamine on tingitud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muutmise ja teiste seaduste muutmise seadusest (jõustunud 01.01.2020), millega muuhulgas ühtlustati jäätmeseaduses mõisteid, tunnistati kehtetuks ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omanise kohustus ja muudeti eelnõukohase määruse andmise aluseks oleva volitusnormi asukohta ja sisu.

Seni kehtinud jäätmeseaduse (RT I, 02.07.2019, 4) § 100 lõike 5 alusel keskkonnaministri 12.04.2007 määrus nr 28 „Ohtlike jäätmete käitluse eest vastutava isiku koolitusele ja pädevusele esitatavad nõuded“ (RTL 2007, 34, 587) tunnistatakse kehtetuks.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Määruse eelnõu on ette valmistanud Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna nõunik Rene Rajasalu (tel 626 2862, Rene.Rajasalu@envir.ee). Eelnõu keeleteimetaja oli Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (tel 626 2953, aili.sandre@envir.ee). Määruse eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Käthlin Raudla (tel 626 0798, kathlin.raudla@envir.ee).

1.3. Märkused

Määrus asendab senist jäätmeseaduse (RT I, 02.07.2019, 4) § 100 lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 12.04.2007 määrust nr 28 „Ohtlike jäätmete käitluse eest vastutava isiku koolitusele ja pädevusele esitatavad nõuded“.

Eelnõu on seotud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muutmise ja teiste seaduste muutmise seadusega (jõustunud 01.01.2020).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eesmärk on tagada, et isikutel, kes vastutavad ohtlike jäätmete nõuetekohase käitlemise, prügila või kaevandamisjäätmete hoidla käitamise eest, oleksid piisavad teadmised jäätmekäitlusest. Ohtlike jäätmete käitluse eest vastutava isiku koolitusele ja pädevusele on määrusega nr 28 kehtestatud nõuded juba 2007. aasta 28. aprillist. Sarnased nõuded kehtestatakse eelnõuga nüüd ka prügila ja kaevandamisjäätme hoidla eest vastutavale isikule.

Ka on senine praktika, sh ohtlike jäätmete käitlejatega seotud probleemid näidanud, et käitlejalt tuleb nõuda pädeva personali ja jäätmekäitluseks vajalike teadmiste olemasolu juba enne tegevuse alustamist. Seetõttu on ohtlike jäätmete käitlemise eest vastutava isiku asjakohase koolituse ja pädevuse nõuded sätestatud ohtlike jäätmete käitlemiseks vajaliku jäätmeloa taotluse täpsustavate nõuetena.

Eelnõukohane määrus koosneb **kuuest** paragrahvist.

Eelnõukohase seaduse **esimeses paragrahvis** sätestatakse määruse reguleerimisala.

Määruse §-s 2 sätestatakse, missuguseid teemasid peab koolitus käsitlema ja milline on koolituse minimaalne kestus, et anda piisavad teadmised jäätmekäitlusest, seda valdkonda reguleerivatest õigusaktidest ning selle valdkonnaga kaasneda võivatest ohtudest või õnnetusjuhtumi korral rakendatavatest meetmetest ning vahenditest. Koolituse peab kestma vähemalt 24 tundi, see on sama ka määruses nr 28 ning on senises praktika põhjal piisav aeg, et kehtestatud teemasid igakülgsest käsitleda.

Paragrahvi 2 lõikes 1 on loetletud üldised teemad, mida peavad teadma kõik jäätmekäitluse eest vastutavad isikud. Võrreldes määrusega nr 28 on täpsustatud teemade sisu ja lisatud uusi teemasid. Jäätmekäitleja peab olema kursis enda valdkonna arenguga, näiteks on varasem lineaarne jäätmemajandus asendunud ringmajandusega ning seetõttu peavad jäätmekäitlejad vaatlema jäätmeid kui ressursi. Sellest johtuvalt on uute teemadena näiteks jäätteks oleku lakkamine, mis omakorda eeldab toimivat keskkonnajuhtimissüsteemi ja tõhusamat jäätmete üle arvestuse pidamist. Samuti on uue teemana tootjavastutusega seonduv. Väga paljud jäätmekäitlejad on sõlminud lepingu probleemtoodete või pakendi tootjatega või ka tootjate ühendusega, olles seega osa tootjavastutuse süsteemist. Tootjavastutuse korral rakenduvad aga lisaks tavapärastele jäätmekäitlusnõuetele ka sihtarvude saavutamise ja aruandluse kohustused. Saadud baastadmised annavad jäätmekäitlejale teadmisi, kuidas toimib ringmajandus jäätmekäitluses.

Paragrahvi 2 lõigetes 2–4 on loetletud teemad valdkondade kaupa: ohtlike jäätmete käitlus, prügila käitamine ja kaevandamisjäätmete hoidla käitamine. Ohtlike jäätmete käitlemist käsitlevate teemade hulka on lisandunud olulise punktina aga kemikaaliseadusest tulenevad kohutused. Ohtlikud jäätmed on samas ka kemikaalid ning seega nende käsitsemisel peab järgima kemikaalide registreerimise, hindamise, autoriseerimise ja klassifitseerimise (nn REACH) ja pakendamise (nn CLP) sätteid.

Uute valdkondadena on lõigetega 3 ja 4 lisatud prügila ja kaevandamisjäätme hoidla vastutava isiku koolituse teemad, kuna prügila ja kaevandamisjäätmete hoidla käitaja kui valdkonna pädevate isikute nõue on eraldi sätestatud nii nõukogu direktiivi 1999/31/EÜ prügilate kohta artiklis 8(a)(ii), mille kohaselt prügila haldamise eest vastutav füüsiline isik peab olema tehniliselt pädev prügilat haldama, kui ka Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivis 2006/21/EÜ, kaevandustööstuse jäätmete käitlemise ja direktiivi 2004/35/EÜ muutmise kohta artiklis 11 (1), mille kohaselt võib jäätmeheidlat hallata üksnes pädev isik, kellel on tehnilised teadmised ja kogemus oma ülesannete täitmiseks. Lõigetes 3 ja 4 nimetatud koolituste teemad ja koolituse läbimise nõue tagavad, et nii prügila kui ka jäätmeheidla käitamise eest vastutav isik on pädev oma tööülesandeid täitma.

Eelnõukohase määruse §-s 3 sätestatakse jäätmekäitluse eest vastutava isiku erialase pädevuse nõuded. Eelnõukohase määrusega jäetakse kehtima senine põhimõte, mille kohaselt jäätmekäitluse eest vastutaval isikul peab olema vähemalt üld- või kutsekeskharidus, koolitusel omandatud teadmised teemade ulatuses, mis jäävad vastutava isiku vastutusalasse ning vähemalt kolmeaastane töökogemus viimase viie aasta jooksul jäätmekäitluses või töökogemuse tegevusvaldkonnas, kus tootmisest või toodangust tekivad ohtlikud jäätmed või kaevandamisjäätmed

Pädevusnõuded loetakse ka täidetuks, kui jäätmekäitluse eest vastutav isik on omandanud riiklikult tunnustatud kõrghariduse või sellele vastava välisriigi kvalifikatsiooni või kutsehariduse keskhariduse baasil õppekava järgi, mille täitmisel on lõpetajal teadmised jäätmekäitlusest. Võrreldes määrusega nr 28 lisandub pädevuse tõendamiseks nõue, et isik on läbinud keskkonnajuhtimissüsteemide alase siseaudiitori koolituse Euroopa Parlamendi määruse nr 1221/2009 või standardi EVN-ES ISO 14001:2015 kohaselt. Nii EMAS kui ISO

14001:2015 on keskkonnajuhtimissüsteemid ning et saada siseaudiitori tunnistuse, peab isik läbima valdkonnaspetsiifilise koolituse ja olema pidevalt kursis oma valdkonna arengu ja nõuetega.

Eelnõukohase määruse §-s 4 sätestatakse, milliste dokumentide olemasoluga loetakse pädevusnõuded täidetuks. Nõude tõendamiseks tuleb esitada loaandjale töökorralduslik dokument, milles on kirjeldatud täpsed tööülesanded ja vastutus. Töökorralduslikuks dokumendiks võib olla tööleping, käsundusleping, ametijuhend vms tööandja poolt kinnitatud dokument. Samuti tuleb esitada loa andjale haridust tõendav dokument koos akadeemilise õiendiga, kus on näha, millised ained ning millises mahus on läbitud.

Eelnõukohase määruse §-s 5 sätestatakse määruse rakendamise seotud sätted. Selle järgi ei kohaldata pädeva isiku kvalifikatsiooninõudeid isiku suhtes, kes enne eelnõukohase määruse jõustumist täitis vastutava isiku ülesandeid ja töötas vastutava isikuna keskkonnakaitseloaga ettevõttes. Nimetatud isik võib jätkata vastava tegevusala pädeva isikuna töötamist tingimusel, et ta alustab nõuetekohase koolituse läbimist ja omandab nõutud hariduse 1. jaanuariks 2021. Selline ülemineku aeg on otstarbekas, kuna hetkel on kehtivaid ohtlike jäätmete käitluslitsentse rohkem kui 160 ning mõnel litsentsi omaval ettevõttel on mitu jäätmekäitluse eest vastutavat isikut, kelle nõuetekohaseks koolitamiseks jääb ettevõtetele muidu vähe aega, kuivõrd koolituse kestus peab olema 24 tundi, milleks kulub vähemalt 3 päeva.

Paragrahviga 6 tunnistatakse kehtetuks Keskkonnaministri 12. aprilli 2007. a määrus nr 28 „Ohtlike jäätmete käitluse eest vastutava isiku koolitusele ja pädevusele esitatavad nõuded“ (RTL 2007, 34, 587).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on Euroopa Liidu õigusega kooskõlas.

4. Määruse mõju

Eelnõukohase määrusega kavandatud muudatused ei avalda olulist mõju elu- ja looduskeskkonnale, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, majandusele, riigi julgeolekule ja välissuhetele ega ka regionaalarengule. Kavandatud muudatused ei avalda ka sotsiaalset mõju.

4.1. Kavandatav muudatus

Koolitus- ja pädevusnõuete kehtestamine

Sihtrühm

Ohtlike jäätmete käitlejad (umbes 160), prügilate käitajad (5) ning kaevandamisjäätmete hoidla käitajad (3)

Kaasnev mõju

Määruse kehtestamine toob kaasa täiendavad kulutused ettevõtjatele, sest jäätmekäitluse eest vastutav isik peab olema läbinud määrusega kehtestatud koolituse. Näiteks Eesti Ringmajandusettevõtete Liit (ERMEL) on korraldanud 24tunniseid ohtlike jäätmete käitleja koolitusi, mille maksumus on umbes 350 eurot inimese kohta.

5. Määruse rakendamise seotud tegevus, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa lisakulutusi riigieelarvest. Määruse rakendamisest ei eeldata lisatulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Eelnõus olevad muudatused ei vaja konkreetse kuupäevaga seotud jõustamist. Üleminekusätted tagavad sujuva ülemineku seniselt regulatsioonilt uuele ja väldivad jõustunud regulatsioonist tekkivat õiguskindluse põhimõtte rikkumist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Haridus- ja Teadusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Ringmajandusettevõtete Liidule, OÜ-le Paikre, Enefit Kaevandused AS-ile, Moreen OÜ-le, Uikala Prügila AS-ile, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioonile, Eesti Keemiatööstuse Liidule, MTÜ-le ELV, MTÜ-le Bi-Info Koolitus ning OÜ-le Kariner.

Eelnõu koostamisel ei korraldatud avalikku konsultatsiooni, kuna eelnõu sisu ei puuduta laiemat avalikkust.